

omnes episcopos conjunctim, prout faciunt unum corpus, a capite Christo recipere effective suam auctoritatem. — Respondemus, illum loqui de potestate ordinis et de jurisdictione in genere, ne sibi contradicat.

[Cap. III. Refelluntur argumenta ex scriptis summorum pontificum.]

159. Et hactenus de doctoribus antiquis et scholasticis, qui pontifices summi non sunt. Ex quibus aliquot et potiores ad suam sententiam confirmandam adducunt, quorum sententiae eo magis suscipiendae sibi videntur, quo pontifices summi minus solent adscribere episcopis potestatem, quam vere non habent.

160. Primus igitur Clemens de episcopis loquens inquit: „His igitur reverentiam adhibentes omni eos genere honoris afficite: ii namque potestatem vitae et mortis a Deo acceperunt in judicandis iis, qui dereliquerunt et in damnandis ad mortem ignis sempiterni, et iis, qui se ad recte vivendum convertunt, absolvendis et vivificandis.“¹ Haec ille.

Cui plane respondetur, quod loquatur de potestate ordinis, per quam sacerdos absolvit a peccatis, quam nemo negat a Christo esse immediate.

Idem etiam Clemens epistola prima ad Jacobum fratrem domini de Petro loquens ait: „Episcopos ergo vicem apostolorum gerere, dominum docuisse dicebat, et reliquorum discipulorum vicem tenere presbyteros debere insinuabat. . . . Nullum etiam presbyterum in alicujus episcopi parochia aliquid agere debere absque ejus permisso docebat; sed et cunctos presbyteros propriis episcopis in omnibus absque mora obedientes instituenti domino esse debere docebat.“² Haec ille, docens dominum instituisse presbyteros obedire propriis episcopis.

Respondemus, verum esse, quod dominus per seipsum instituerit, quod propriis episcopis presbyteri et alii parent; et ita inobedientia contra jus divinum est et contra jus naturae; scriptum est enim: *Qui vos audit, me audit,*

¹ Constitut. apostol. I. II. c. 33. Migne, P. Gr. 1, 682.

² Pseud.-Isid. in ep. I. Clementis ad Jacobum (Jaffé ed. II. n. 10). Verba: „Nullum etiam — esse debere“ sumpta sunt ex epit. Hadr. can. apost. 40.

et qui vos spernit, me spernit [Luc. X, 16]. Sed ex hoc non conficitur, Christum per se ipsum praetulisse hunc episcopum his presbyteris, vel huic gregi; sed eo per ecclesiam instituto jussit dominus illi parendum, sicut jussit parendum esse regibus et aliis potestatibus, quas constat homines instituisse; imo multo magis quam illis, quo anima pretiosior est corpore, et supernaturalis potestas naturali.

Idem epistola tertia: „Si autem vobis episcopis non obedirent omnes presbyteri, diaconi ac subdiaconi et reliqui clerici, omnesque principes tam majoris ordinis quam inferioris, atque reliqui populi, tribus et linguae non obtemperaverint, non solum infames, sed extorres a regno Dei et consortio fidelium, ac a liminibus sanctae Dei ecclesiae alieni erunt. Nam vestrum est eos instruere; eorum est vobis obedire ut Deo, cujus legatione fungimini.“¹ Haec ille.

Respondetur, quod licet episcopis obediendum sit ut Deo, et Dei legatione fungantur, non tamen a Deo habent jurisdictionem; nam iis etiam, qui per alios illam habent, parendum est ut Deo, et isti quoque vices Dei gerunt, ut constat ex quavis inferiori potestate ecclesiastica vel saeculari.

Idem ad episcopos loquens: „Dominus noster, inquit, mittens nos vice sua in loco apostolorum ad praedicandum, praecepit nobis docere omnes, omnesque nobis fideliter obedientes, ut ipsi, exsistere.“²

Respondetur, quod misit illos per ecclesiasticam potestatem, per se autem praecepit praepositis obedire.

161. Secundus Anacletus papa producit in epistola secunda, ubi ait: „Ordinationes episcoporum auctoritate apostolica ab omnibus, qui in eadem fuerint provincia episcopi, sunt celebrandae.“³ Qui simul convenientes scrutinium diligenter agant, jejuniisque cum omnibus precibus celebrent et manus cum sanctis evangelii, quae praedicaturi sunt, imponentes dominica die, hora tertia orantes, sacraque unctione, exemplo prophetarum et regum, capita eorum more apostolorum et Moysis ungentes, quia omnis sanctificatio constat in Spiritu sancto, cujus virtus invisibilis sancto chrismati est permixta, et hoc ritu solemnem celebrent ordinationem. Quod si simul omnes convenire minime potuerint, assensum tamen suis precibus praebeant, ut ab ipsa ordinatione animo non

¹ Pseud.-Isid. in ep. Clementis ad omnes clericos et fideles (Jaffé ed. II. n. 12).

² Pseud.-Isid. I. c. Verba composita sunt sec. Clement. recogn. I. II. cap. 33 (Migne, P. Gr. 1, 1265).

³ Cf. Conc. Nicaeni can. 4. Mansi 2, 670.

desint. Porro et Hierosolymitanus primus archiepiscopus beatus Jacobus, qui justus dicebatur, et secundum carnem domini nuncupatus est frater, a Petro, Jacobo et Joanne apostolis est ordinatus, successoribus videlicet dantibus formam eorum, ut non minus quam a tribus episcopis, reliquisque omnibus assensum praebentibus, nullatenus episcopus ordinetur et communi voto ordinatio celebretur. Reliqui vero sacerdotes a proprio ordinentur episcopo, ita ut cives et alii sacerdotes assensum praebeant, et jejunantes ordinationem celebrent. Similiter et diaconi ordinentur¹. Caeterorum autem graduum distributioni, trium veracium testimonium cum episcopi scilicet approbatione sufficere potest. . . . Haec et alia periculosa considerantes apostoli statuerunt, ne facile commoverentur, lacerarentur, vel accusarentur columnae factae Dei ecclesiae, quae apostoli et successores eorum non immerito dicuntur.²

Et paulo inferius: „Quaedam autem ex his jam aliis fratribus scripsimus, quae toties sunt replicanda, quoties fuerint necessaria. Ejectionem quoque, ut supra memoratum est, summorum sacerdotum sibi dominus reservavit, licet electionem eorum bonis sacerdotibus et spiritualibus populis concessisset.“² Hactenus ille, qui dum in ordinatione episcoporum tot caeremonias adhibendas esse ex traditione apostolorum docet, dum episcopos columnas ecclesiae, apostolos et eorum successores vocat, et eorum electionem domino esse reservatam; et consensum exigit omnium episcoporum et preces cum jejunio, satis indicat, potestatem coelestem esse, quae illis confertur.

Respondemus conferri illis coelestem potestatem ordinis, jurisdictionem vero ab ecclesia eis conferri, et ipsum dominum eis conferre episcopatum, seu illum privare jurisdictione, quum ejus in terris vicarius privat, ut ait Innocentius tertius titulo de translatione episcoporum.

162. Tertius producit Urbanus dicens: „Quod autem sedes in episcoporum ecclesiis excelsae constitutae et praeparatae inveniuntur³ ut throni, speculationem et potestatem judicandi, et solvendi atque ligandi a domino sibi datam materiam docent. Unde ipse Salvator in evangelio ait: *Quaecumque ligaveritis super terram, erunt ligata et in coelo: et quaecumque solveritis super terram, erunt soluta et in coelo* [Matth. XVIII, 18]. Et alibi: *Accipite Spiritum sanctum: quorum remiseritis . . .* [Joh. XX, 23]. Valde enim⁴ timenda est sententia episcopi, licet injuste liget aliquem, quod tamen summopere praevidere

¹ Cf. Conc. Carthagin. IV. can. 22. Mansi 3, 953.

² Pseudo-Isid. in ep. 2. ad episc. Italiae (Jaffé ed. II. n. 3).

³ Cf. can. conc. Carthagin. IV. Mansi 3, 954.

⁴ Haec sententia est ex Gregor. M. hom. in evang. I. 26. n. 6. Migne, P. L. 76, 1200 s.

debet.¹ Haec ille, docens episcopos potestatem a Christo accepisse etiam excommunicandi, idque probat per verba dicta ad apostolos.

Respondetur, mentem hujus pontificis esse, episcopos habere potestatem his praefatis verbis significatam, quomodocumque in eos derivata sit illa potestas; non autem decernit, an immediate Christus illam eis tradiderit sicut et apostolis. Licet enim dicat a Christo illam collatam vel acceptam, Christus tamen per suos ministros confert, et a Christo accipitur, quod per ministros accipitur.

163. Quarto producit Liberii epistola ad omnes episcopos: „Suggestum est nobis, quod pro praeteritis laboribus et infestationibus nonnulli vestrum assignatas sibi et a Deo commissas reliquerunt plebes.“²

Respondemus, Deum committere plebes inferiores pastoribus per superiores; jubere autem per seipsum in evangelio, ut sibi commissas pascant et non deserant.

164. Quintus Leo producit scribens ad universos episcopos per Africam: „Si enim ad honores mundi sine suffragio temporis, sine merito laboris indignum est pervenire, et notari ambitus solent, quos probitatis documenta non adjuvant; quam diligens et quam prudens habenda est dispensatio divinatorum munerum et coelestium dignitatum, ne in aliquo apostolica et canonica decreta violentur, et his ecclesia domini regenda credatur, qui legitimarum institutionum nescii et totius humilitatis ignari, non ab infimis sumere incrementum, sed a summis volunt habere principium; quum valde iniquum sit et absurdum, ut imperiti magistris, novi antiquis, et rudes praeferantur emeritis.“³ Haec Leo docens, magistratus ecclesiasticos divina esse munera et coelestes dignitates. Respondetur, Leonem ita fateri has esse coelestes dignitates, ut per homines dispensentur, et injunctione et arbitrio dispensentur; ideo ad

¹ Pseudo-Isid. in decretis Urbani I. (Jaffé ed. II. n. 87).

² Pseudo-Isid. in ep. Liberii papae (Jaffé ed. II. n. 224). cap. Suggestum 46. C. 7. q. 9. 1 in decr. Grat.

³ Leo M. in ep. 12. ad omnes episc. per Caesariensem Mauritaniam constitutos (Jaffé n. 1868). Migne, P. L. 54, 651.

monet, ne credant ecclesiam Dei regendam indignis. A superioribus igitur committitur regenda ecclesia.

Adducitur etiam idem Leo ad Ravennium Arelatensem dicens: „Provectionem dilectionis tuae, quae summi sacerdotii adepta est dignitatem, ita nobis placere cognosce, ut non solum tibi de honoris augmento, sed etiam Arelatensi ecclesiae, cui te dominus praeposuit, gaudeamus.“¹ Haec ille; sed ita Deum illum praeposuisse intelligendum est, ut ordine ecclesiastico eum praeposuerit.

165. Sextus est Pelagius papa II. in epistola ad Benignum archiepiscopum: „Qui enim persequuntur domini episcopos, eosque de civitatibus ad civitates transire compellunt, non eos tantum persequuntur, quantum dominum nostrum Jesum Christum, cujus legatione funguntur.“² Haec ille.

Sed nihil contra nos dicit, quia possunt episcopi Dei legatione fungi, licet a pontifice jurisdictionem habeant; ipse enim illum instituit legatum, non tam sui quam Dei.

166. Septimus est Nicolaus pontifex in epistola ad Humifridum Morinensem episcopum, qui ita habet: „Praecipue nos, qui tamquam arietes ducatum gregibus praebemus, imo qui et horum pastores sumus, Deo auctore, cum eis in periculis pro viribus persistere pro certo conveniat.“³ Respondetur, Deo auctore esse pastorem, qui canonice per ecclesiam sit pastor.

167. Octavo loco producit Concilium Braccarense cap. nono, relatum ab Ivone: „Nova actione didicimus, quosdam ex nostro collegio contra mores ecclesiasticos in rebus divinis constitutos oeconomos. Proinde pariter tractantes elegimus, ut unusquisque nostrum secundum Chalcedonensium patrum decreta oeconomum ex proprio clero sibi constituat. Indecorum est namque, laicum esse vicarium episcopi, et saeculares in ecclesia judicare.

¹ Leo M. in ep. 41. ad Ravenn. Arelat. (Jaffé n. 215). Migne, P. L. 54, 815.

² Pseud.-Isid. in ep. Pelagii II. ad Benignum (Jaffé ed. II. n. 1049); cap. Omnis 36. C. VII. q. 1. in decr. Grat.

³ Nicolaus I. in ep. ad Humifridum Morinensem (Jaffé n. 2026). Migne, P. L. 119, 782; can. Sciscitaris 47 C. VII. q. 1.

In uno enim eodemque officio non debet dispar esse professio.“¹ Haec ibi. Ex quibus habetur, quod oekonomus, hoc est vicarius, episcopo in rebus ecclesiasticis judicandis erat quandoque laicus, et tamen jurisdictio quam habebat, res divina dicebatur. Ergo a Deo videtur jurisdictio. — Respondetur, divinam dici eam posse, quia a Deo erat, sed per episcopum, cui injungit concilium, ut de cetero constituat sibi clericum oekonomum.

168. Nono producit Concilium Carthaginiense, cui praefuit Cyprianus, cujus haec sunt verba: „Neque enim quisquam nostrum episcopum se episcoporum constituit, aut tyrannico terrore ad obsequendi necessitatem collegas suos adigit, quando habeat omnis episcopus pro licentia libertatis et potestatis suae arbitrium proprium, tamquam judicari ab alio non possit, quam nec ipse potest alterum judicare. Sed expectemus universi iudicium domini nostri Jesu Christi, qui unus et solus habet potestatem et praeponendi nos in ecclesiae suae gubernatione et de actu nostro judicandi.“²

Respondetur, hoc verbum „arbitrium“ Cyprianum irritatum effudisse, ut ait s. Augustinus, tempore quo se a Romano pontifice cum aliis episcopis Africanis separaverat, tenens errorem, quod baptizati ab haereticis essent rebaptizandi; et ideo verba ejus nullam habent auctoritatem. Ex illis tamen colligere possumus, quod sanctissimi episcopi Romani, qui etiam martyrio coronati sunt, se episcopos episcoporum vocabant, et alios episcopos non tyrannico terrore, sed potestate a domino nostro Jesu Christo concessa sub sua obedientia continebant, parati juxta Paulum ulcisci eorum inobedientiam. Quod vero dicit, episcopos nullum habere iudicem in terra, intolerabile est, si non de aliis quam de summis pontificibus intelligatur, ut revera Cyprianus intelligebat. Nam ab initio primitivae ecclesiae causas episcoporum judicarunt summi pontifices, qui saepe episcopos deposuerunt et puniverunt,

¹ Ivonis Carn. Decret. p. V. cap. 195. Migne, P. L. 161, 383 s.

² Migne, P. L. 3, 1054; Mansi 1, 973.

quod et concilia faciebant; et quod Spiritus sanctus in conciliis, vel vicarius Christi facit, Christus facere dicitur. Et ad hunc sensum Dei ordinatione praeficiuntur ecclesiis episcopi, non solum quoad ordinem, sed etiam quoad jurisdictionem; non autem ad illum sensum, ut quis episcopus a solo Christo institutus, soli Christo subsit; sic enim ecclesia non esset regnum nec monarchia, quod est contra totam scripturam, sed optimatum vel paucorum potestas.

169. Et haec satis sint ad diluenda ea, quae a patribus dicta videntur ostendere, jurisdictionem episcoporum immediate esse Christo, et non per pontificem. Quae quidem solvuntur facile ab eo, qui advertit, patres saepissime ita asserere potestatem episcopalem, ut non excludant potestatem ecclesiasticam tamquam medium, per quod conferatur. Saepe etiam, ubi excludunt hominem, vires humanas excludunt, et ostendunt a Deo illos habere, quod possint conferre jurisdictionem. Denique intelligebant, quod illud quod a ministro Dei datur, a Deo ipso datur; et quod a Deo datur, quandoque datur immediate per ipsum Deum, saepius vero per medium suorum ministrorum. Qui enim ita accipit patres, facit imprimis, ut a seipsis non dissideant in aliis locis; deinde vero, ut consentiant cum aliis patribus, in quibus etiam erat Spiritus sanctus. Contra vero, qui dum patres dicunt, potestatem episcoporum a Deo esse, inferunt, eos sentire, quod non sit per pontificem, eis injuriam faciunt; quia illos et sibi ipsis et aliis patribus repugnare dicunt.

[Cap. IV. Argumenta ex ratione theologica petita diluuntur.]

170. Demum variis rationibus nituntur probare jurisdictionem episcoporum esse immediate a Christo, quas ex variis fontibus desumunt, nempe a Christo, a papa, ab ecclesia, ecclesiastica praxi, a concilio, ab episcopatu ipso, ab episcopis, a natura jurisdictionis, scilicet civilis et synagogae et ecclesiae nostrae, a vitiatione malorum et bonorum consecutione.

171. A Christo igitur domino arguunt 1. Ipse est Deus, qui mundi providentiam habet, qua ita gubernat omnia, ut a summo angelorum usque ad minimum vermem det omnibus necessaria, ad hoc quod consequantur suum finem. Alioqui enim non attingeret a fine usque ad finem fortiter, nec disponderet omnia suaviter. Ergo episcopis non defuit in necessariis ad finem sui muneris. Sed magis necessaria est illis jurisdictionis quam ordinis potestas, quia non potest esse pastor, nec episcopus, quin regat et jurisdictione utatur; potest autem pascere absque hoc, quod utatur potestate ordinis, quia potest uti ordinatis ab aliis ministris. Ergo non defuit Deus, quin providerit episcopis dando jurisdictionem. — Respondetur: Verum est, quod assumitur in majori, vera quoque est conclusio. Nam revera ut Deus omnibus providet de necessariis, ita providet episcopis de jurisdictione. Sed ex hoc non sequitur, quod per se immediate providerit; nam nec in aliarum rerum provisione dat per se immediate omnibus omnia, sed utitur ministerio creaturarum suarum. Non enim vermem, nec cetera animantia et plantas mixtaque omnia per se immediate facit, demptis primis individuis, sed utitur opera causarum secundarum. Ita ergo in potestate ecclesiastica hunc ordinem servat suaviorem et meliorem, ut potestatem ordinis, quae fixa est et immobilis et supernaturalis, ad quam creaturae vires non possunt nisi nudum ministerium exhibere, per se ipsum causet; potestatem vero jurisdictionis in origine et universali etiam per se causet; in hoc autem vel illo ad eam causandam admittit potestatem sui vicarii et aliorum, qui ab eo illam recipiunt. Nam et ipsa jurisdictio in origine sua, hoc est, in papa fixa est, et in ejus persona usque ad mortem vel resignationem vel haeresim durat; in ecclesia autem durat usque ad diem judicii, sicut etiam jurisdictio episcoporum in genere eo usque durat. Singulorum vero jurisdictio valde fluxa est, et variari ex causis potest mille modis. Convenientius ergo fuit, ut dominus illa fixa sibi facienda reservaret, reliqua vero per alios faceret. Et ita ratio ordinis providentiae potius concludit, jurisdictionem